

PETROVI JILEMNICKÉMU

Bratislava 15. júna 1945

Milý súdruh Jilemnický!

Osobne už som mal česť privítať Ťa po Tvojom návrate z koncentračného lágru do života a činím to ešte raz písomne.

Vítam Ťa, starého kamaráta, slovenského spisovateľa a pritom dovoľ, aby som Ti tlmočil želanie slovenskej literárnej i čitateľskej obce, slovenskej školskej správy i svoje, aby si sa na Slovensko medzi nás čo najskoršie vrátil.

O tom, čo tu máš podnikáť, môžeme si popripade na Slovensku podrobnejšie pohovoriť. Podľa našich predstáv tu by si sa mal chytiť pera a písať. Písať o svojich šiestich rokoch odlúčenosti od Slovenska i o našich šiestich rokoch, tak bohatých na veľké udalosti.

Prijmi tento môj list ako oficiálne pozvanie člena slovenskej národnej vlády. Nevieť, či je potrebné, aby som v tejto súvislosti zdôraznil, že akékoľvek opatrenia, ktoré sa Ťa mohli na Slovensku dotknúť, sú anulované, myslím, že je Ti to samozrejmé.

Ruky bozkávam pi. Ruži a prosím, aby tiež prišla. V Novom Smokovci sme jej zaistili miesto na liečenie. Vrele Ťa pozdravuje a srdečne objíma

Tvoj
L. Novomeský

Peter Jilemnický (1901—1949), člen skupiny DAV, zakladateľ slovenskej socialistickorealistickej prózy, prijal pozvanie a vrátil sa na Slovensko (odišiel r. 1939 na protest proti vyhánaniu Čechov). V júli nastúpil na PŠO. Od jesene poslanec SNR i DNZ. V jeseni 1946 písal román Kronika. R. 1947 odišiel do Belehradu za stáleho delegáta Spoločného slovanského výboru. O rok sa stal kultúrnym atašé čs. veľvyslanectva v Moskve.

Novomeský sa s ním po oslobodení prvý raz stretol

začiatkom júna v Prahe. Na PŠO mu prideliť úlohu zakladať domovy pre siroty po partizánoch a vojakoch. Jilemnický čoskoro vypracoval podklady o cieľi a štruktúre domovov, ktoré povereník použil 16. VIII. 1945 v liste Zboru povereníkov. Žiada v ňom už právne zabezpečiť pre PŠO vybrané konfiškované kaštieľe vo Sv. Juri, v Pečeňadoch, v Štiavničke a v Lednických Rovniach, lebo v nich chce PŠO zriadiť výchovné domovy ešte pred 29. augustom!

Tento termín bol očividne predčasný, lebo Novomeský 13. IX. vyzýva Jilemnického, aby sa o zakladaní domovov poradil s povereníkom soc. starostlivosti I. Horváthom, keďže jeho úrad už má niekoľko takýchto domovov. Treba v nich začať vyučovať. A má zistiť možnosti prevzatia nemeckého Kinderheimu v Tatr. Lomnici na výchovné účely.

V správe zo služobnej cesty Jilemnický 8. X. referuje o rokovaní s lomnickým MNV a o nevyhnutných stavebných úpravách Kinderheimu. Písomné vyhlásenie MNV o ochote odovzdať budovu pre výchovné ciele spolu s prehľadom stavebných prác odovzdal Pover. soc. starostlivosti, ktoré berie na seba dokončenie budovy i starostlivosť o materiálnu stránku budúceho domova. Uvádza ešte, že Povereníctvo pôšt dáva na dokončenie budovy vyše 2,200.000 korún a sľubuje každoročne vydávať emisie známok v prospech tohto domova.